

ADPU-nun Şəki filialının Humanitar elmlər kafedrasının baş müəllimi T.M.Məhərrəmovun “Azərbaycan multikultural həyat tərzində etnik dəyərlər və tolerantlıq” mövzusunda çıxışının

mətni

Hörmətli Sədarət!

Hörmətli tədbir iştirakçıları!

Əvvəlcə icazə verin, mən də öz növbəmdə Sizləri ADPU-nin Şəki filialının professor - müəllim və tələbələri adından salamlayım və Şəkiyə xoş gəlmisiz deyim.

Dövrümüzün ən aktual məsələlərindən birinə -“Multikulturalizmə” həsr olunmuş belə bir tədbirin keçirilməsi məkanı kimi Şəkini seçdiyiniz və mənə də bu mötəbər məclisdə söz verdiyiniz üçün tədbirin təşkilatçalarına çox dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Möhtərəm prezidentimiz cənab İ.Əliyevin 21 yanvar 2016-ci il tarixli müvafiq sərəncamına əsasən 2016-ci il Azərbaycanda “Multikulturalizmili” elan edilib.

Azərbaycan qədim dövlətdir və qədim dövlətçilik tarixinə malikdir. Həmişə də öz torpaqlarını qoruyub saxlamağa, yadelli işğalçılardan təmizləməyə çalışmışdır. Heç bir zaman özgə torpaqlarında gözümüz olmamışdır. Hər daim sülh, əmin-amanlıq tərəfdarı olmuşdur. Azərbaycan xalqı onunla hansı xalqın, milli azlığın, etnik qrupun onunla bir yerdə , sülh şəraitində yaşamaq istəyinə həmişə hə demiş, ona etiraz etməmiş, həmin xalqı özününkü hesab etmiş, ona özü kimi lazimi şərait yaratmışdır.

Yeni multikulturalizm, tolerantlıq xalqımızın qanında və canındadır. Əgər biz bu fikri möhtərəm prezidentimizin təbirincə desək: “Multikulturalizm Azərbaycanda dövlət siyasəti və həyat tərzidir”.

Multikulturalizmin mahiyyəti nədir? Bu sualın cavabına bütün prizmalardan baxdıqda Azərbaycanda özünü əyani və qabarıq şəkildə biruzə verir. Çünki ölkəmiz bu gün hər bir dünya vətəndaşı üçün multikultural bir məkandır.

Multikulturalizm dünyanın dərk olunmasının əsas prinsipidir. Bu fəlsəfi anlamdır. Ancaq bu anlamı daha da aydınlaşdırsaq belə bir nəticəyə gələri ki, multikulturalizm çoxlu mədəni və fiziki elementlər fonunda bizi əhatə edən ətraf aləmi, geniş mənada isə dünyanı zənginləşdirir.

Multikulturalizmin daxilində çoxlu mədəni və mənəvi dəyərlər vardır - mədəniyyət, dil, din, əxlaq, ictimai tərbiyə və s.

Bütün bunlara rəğmən deyə bilərik ki, bu saydıqlarım biz azərbaycanlılarda vardır. Belə olmasaydı çoxsaylı xalqlar, milli azlıqlar Azərbaycanda məskunlaşmaz, inkişaf etməz, necə dəyərlər, itib-batardılar.

Hazırda ölkəmiz tolerantlığın hökm sürdüyü, xalqlar, dinlər arasında münasibətlərin harmoniya təşkil etdiyi ölkədir. Bu gün Azərbaycan dünyaya öz multikultural dəyərlərini münəmayiş etdirir. Tolerantlığımız onda özünü parlaq şəkildə göstərir ki, biz ən mütərəqqi bir dinə-islam dininə sitayiş edirik, onu yüksək qiymətləndiririk, dinimizlə fəxr edirik.

Azərbaycanda başqa dinlərə qarşı kiçik də olsa belə mənfi münasibət yoxdur. O dinlərə qarşı düşmənçilik yoxdur, ədavət aparılmır və heç kimi də məcbur etmərik ki, bizim dinimizi qəbul etsin. Çox

etnoslu bir ölkədə buna nail olmaq əlbəttə asan deyildir. Bəs buna necə nail olunur. İlk növbədə xalqımızın mənəvi böyüklüyü və dövlət başçımızın, dövlətimizin yeritdiyi düzgün, məqsədyönlü siyasət sayəsində. Azərbaycanda vəhdətlik fəlsəfəsi əsas götürülərək dövlətin və xalqların mənafeyi ön plana çəkilir. Azərbaycançılıq ideologiyası cəmiyyətdə vahid harmoniya yaradır. Dilindən, dinindən asılı olmayaraq hər bir Azərbaycan vətəndaşı ilk növbədə mənafeyini prioritetləşdirir.

Hər bir xalqın, hər bir dövlətin özünəməxsus milli mənafeləri vardır. Bu gün dünyada 6,5 milyardan çox əhali yaşayır və onlar 200-dən artıq dövlətin tərkibindədirlər. Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin də öz milli mənafeləri vardır. Bunlar nədir? Birinci növbədə işğala məruz qalmış 20% torpaqlarımızın azad edilməsi. Azərbaycan elminin, incəsənətinin, onun müxtəlif sahələrinin, tariximizin daha da dərinlən öyrənilməsi. Təhsilimizin, səhiyyəimizin dünya standartları səviyyəsinə yüksəldilməsi.

Bu gün Azərbaycanda çox böyük nüfuza malik malik təşkilatlar vardır ki, onlar yuxarıda göstərilən sahələrin araşdırılması, daha da inkişafı, tətbiqi və təşviqi istiqamətində çox məqsədyönlü, təqdirəlayiq, işlər görürlər. Bunların zirvəsində isə Ümummili liderimiz H.Əliyevin adını daşıyan fond durur. Fondun rəhbəri, Azərbaycanın I xanımı YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın apardığı çox cəsarətli, humanist və düşünülmüş işlər nəticəsində Azərbaycanın və Azərbaycan xalqının milli və mənəvi dəyərlərimiz böyük müvəfəqiyyətlə bütün dünyada təbliğ olunur. Məhz həmin tədbirlərin parlaq təzahürüdür ki, bu gün dünyanın əksər ölkələrində Azərbaycana, xalqımıza, onun çoxsahəli mədəniyyəti və incəsənətinə maraq və məhəbbət durmadan artır. Mədəniyyətlərin inteqrasiyası xalqlara mənəvi cəhətdən çox şey verir: tarix və tarixi

kimlik irsi və bəşəri ötürücülük, yaradıcılıq, quruculuq, mənəvi və mədəni dəyərləri qorumaq bacarığı və s.

Bir xalqın, bir millətin mədəniyyəti tamlıq təşkil etmir, multikulturalizm xalqların mədəni bütövlüyünü yaradır, bir xalqın mədəniyyətinə çoxlu mədəni və mənəvi çalarlar gətirir. Multikulturalizm mədəniyyətdə, dövlətlərin mədəniyyətlərinin monotonluğunun qarşısını alır və bu sahədəki bəsitliyin, kasıblığın qarşısını alır, maddi-mənəvi resursların çoxluğunu yaradır.

Multikulturalizm həm də regional müharibələrin qarşısını alan faktorlar meydana gətirir. Kiçik saylı xalqların mədəni inteqrasiya şəraitində böyük xalqların mədəniyyətlərindən faydalanmaq imkanları verir. Onların adət-ənənələrini, vərdişlərini eyniləşdirir.

Multikulturalizm və tolerantlıq Azərbaycan xalqının canında-qanındadır. Bunu biz bir çox misallarla daha aydın təsəvvür edə bilərik. 20 ildən çoxdur ki, Azərbaycan xalqı dağlıq Qarabağ münaqişəsi zəminində elan olunmamış bir müharibəyə cəlb edilmişdir. Bu yolda xalqımız minlərlə oğul və qızını şəhid vermişdir. Erməni quldurları torpaqlarımızın 20%-ni işğal etmiş, 1 milyon nəfər soydaşımızı öz dədə-baba torpaqlarından qovmuşlar. Onlar ələ keçirdikləri ərazilərdə məscidlərimizi, ziyarətgahlarımızı, qəbiristanlıqlarımızı, yüzlərlə maddi-mədəniyyət abidələrimizi tar-mar etmiş, dağıtmış və dağıtmaqdadırlar. Ermənilər əsir aldıkları Azərbaycanlılara görünməmiş işgəncələr verir, körpələrə, qadın və qocalara rəhm etmir, onlara insanlığa xas olmayan münasibət göstərirlər. Əsirlər boyu ən yaxşı torpaqlarımızda məskunlaşmış ermənilər onlara göstərilən ən yüksək multikultural və tolerant qaygını qiymətləndirə bilmədilər. Ancaq azərbaycanlılar isə bu vəhşiliklərə qarşı əsl dözümlülük nümunəsi göstərərək onların Azərbaycanda olan müqəddəs yerlərinə heç bir xəsarət toxundurmədilər, erməni əsirlərinə işgəncə verilmədi, insanpərvərlik nümunəsi göstərildi.

Və yaxud, bu gün milli ordumuzun sıralarında azərbaycanlı döyüşçülərimizlə birgə Azərbaycanda yaşayan müxtəlif xalq və millətlərin, milli azlıq və etnik qrupların oğulları da əsgəri xidmətlərini yerinə yetirirlər. Onlar Azərbaycanı öz doğma vətənləri hesab edir, lazım gəldikdə torpaqlarımız uğrunda canlarından, qanlarından keçirlər. Çünki, onlar Azərbaycanda özlərinə qarşı həmişə qayğı görmüş, heç bir ayrı-seçkiliklə üzləşməmişlər. Bunun nəticəsidir ki, torpaqlarımız uğrunda şəhid olan oğul və qızlarımız arasında onların da yüzlərlə nümayəndləri vardır. Onların ailələri də azərbaycanlı şəhid ailələri kimi hər cür dövlət qayğısı ilə əhatə olunmuşdur.

Azərbaycanda hər bir millətə, xalqa, milli azlıq və etnik qrupa xüsusi qayğı göstərilir. Onların dilinə, dininə, şəxsiyyətinə hörmət bəslənilir. Bakıdakı pravoslav kilsəsinin dövlət tərəfindən təmir və yenidən bərpa edilməsi buna əyani misaldır. Məgər bütün bunlar multikulturalizmin, tolerantlığın bariz nümunəsi deyilmi?

Daha bir fakt: Azərbaycanda heç kim başqa xalqlara qarşı biganə deyildir. Ancaq erməni cəlladlarını müdafiə edən, onlara hər cür dəstək olan bir çox ölkələrdə, ABŞ-da, Fransada, İngiltərədə və s. ölkələrdə irqi, milli ayrışdırıcıya yol verilir, xalqlar bir-birindən əsaslı şəkildə fərqləndirilir. Milli azlıqlar özlərini daim təhlükə altında hiss edirlər. Azərbaycanda kiçik bir məktəbli və yaxud bir gənc ictimai nəqliyyatda irqinə, dilinə, dininə bələd olmadığı hər hansı bir yaşlı qadına və ya kişiye yer təklif edərsə, bu multikulturalizmin əsl nümunəsi hesab edilə bilməzmi?

Bütün bunlar onu göstərir ki, Azərbaycan sözün əsl mənasında multikultural bir məkandır və 2016-cı ilin ölkəmizdə dövlət başçımız İ.Əliyev tərəfindən “Multikulturalizm ili” elan edilməsi xalqımız tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Əsası dərin köklərimizdən gələn, 25 illik müstəqillik illərimizdə daha da möhkəmlənən

multikultural və tolerantlıq ənənələri ölkəmizdə durmadan artır, çoxalır. Bunlar xalqımıza qarşı tərəqqipərvər bəşəriyyət arasında hörmət hisslərini durmadan yüksəldir, Azərbaycanın dünya dövlətləri arasında nüfuzunu artırır.